

Datum
20180913

Vår referens/våra referenser
Fredrik Ostrozanszky

Den parlamentariska public service-kommitténs slutbetänkande – Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50)

Unionen har blivit ombedd att som remissinstans lämna yttrande över den parlamentariska public service-kommitténs slutbetänkande Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50).

Unionen är Sveriges största fackförbund för tjänstemän i det privata arbetslivet och ett av de största fackförbunden på Public service-bolagen där vi organiserar alla yrkesgrupper med klubbar på SVT, Sveriges Radio och UR. Vi organiserar också tjänstemännen som arbetar på, det av public servicebolagen gemensamt ägda, Radiotjänst i Kiruna AB.

Vi kommer i remissvarets första del gå igenom våra grundläggande ställningstaganden för att i den andra delen gå igenom de förslag som utredningen har lagt fram.

Utgångspunkter för ställningstagande

Unionens politiska ställningstaganden för mediebranschen syftar bland annat till att säkra medlemmarnas tillgång till fri och granskande media i hela landet, samt att alla som arbetar i branschen ska ha trygga arbetstillfällen och goda villkor.

Unionen har tidigare tagit ställning för vikten av ett starkt och oberoende public service för att vårt demokratiska samhälle ska fungera. Tillsammans med andra medier bevakar man maktens institutioner, något som möjliggör en nyanserad och god samhällsdebatt. Ett starkt public service stärker de andra medierna och ökar kunskapsnivån hos medborgarna. Något som är centralt för ett fritt demokratiskt samhälle.

En förutsättning för att public servicebolagen även fortsatt ska vara relevanta är att man har ett brett och intressant innehåll för alla mediekonsumenter.

Betänkandets förslag

I följande avsnitt går vi i detalj in på hur Unionen ställer sig till de bedömningar och förslag som tas upp i slutbetänkandet. Vi har valt att kommentera de delar där Unionen har en tydlig åsikt vi vill förmedla.

Kapitel 1 - Public service-verksamhetens centrala roll för demokratin

Utredningen slår fast att oberoende medier med hög legitimitet hos allmänheten och som har en stark och stabil finansiering behövs för att medborgarna ska kunna föra välinformerade och konstruktiva samtal utifrån gemensamma verklighetsbilder. Man säger också att ”Oberoende medier med tillräckliga resurser och kompetens för att producera granskande journalistik av god kvalitet är centrala för att engagerade och välinformerade medborgare ska kunna utkräva ansvar av makthavare, t.ex. i samband med val”.

Unionen delar synen att det krävs välinformerade och engagerade medborgare för en fungerande demokrati och att en förutsättning för detta är oberoende och fria medier. En av de viktigaste delarna i detta är ett starkt public service med ett brett uppdrag som granskar, berättar och undersöker; genom journalistik, drama och dokumentär.

Tillsammans med de privata medierna speglar de vår samtid, ger insikt om våra och andras levnadsvillkor. Vi har tidigare lyft upp detta i våra utgångspunkter här och även i vårt svar på delbetänkandet SOU 2017:79. Det är genom att göra detta som public service blir en gemensam demokratisk nytthet.

Det är också positivt att man lyfter upp kompetens som en central aspekt för att kunna producera granskande journalistik av god kvalitet. För att detta ska vara möjligt behöver medarbetarna tillgång till trygga arbetstillfällen, kompetensutveckling och goda villkor.

En av utgångspunkterna för utredningen var att föreslå en finansieringsmodell som i så lite utsträckning som möjligt påverkas av den tekniska utvecklingen. Syftet med detta är ju just att värna om att public service-media finns oavsett om den tekniska utvecklingen gör gamla kanaler och distribueringstekniker överflödiga.

Kapitel 3 - Ändamålsenlig reglering av public service

3.3.2 - Definition av kärnverksamhet

Kommitténs förslag: Definitionen av kärnverksamhet utökas till att även omfatta tillhandahållanden av radio- och tv-program på bolagens egna plattformar som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet.

Unionens kommentar:

Unionen anser att det är positivt att man räknar in tillhandahållandet av radio- och tv-program via egna plattformar i kärnverksamheten, att producera och sända program till allmänheten. När allmänhetens medievanor förändras är det viktigt att innehållet finns tillgängligt där publiken finns och på de sätt som publiken vill ta del

av innehållet på. Detta blir särskilt viktigt när man övergår till en teknikneutral finansiering.

3.4 – 3.5 - Reglering från 2023 och Reglering på lång sikt

Kommitténs förslag: Om grundlagsändringar genomförs som medger dels ett teknikneutralt uppdrag för public service, dels en möjlighet att granska innehåll i tråd, ska Public service-bolagens programverksamhet genom tråd från och med 2023 omfattas av samma innehållsvillkor som sändningarna i marknätet. En kompletterande reglering ska genomföras genom ett särskilt regeringsbeslut som kompletterar sändningstillstånden.

Kommitténs bedömning: På lång sikt och under förutsättning att public service-verksamhet genom tråd kan regleras finns olika alternativ för en mer sammanhållen och ändamålsenlig reglering av public service-uppdraget. Oavsett val av alternativ måste de innehållsvillkor som får ställas upp i styrdokumentet framgå av lag. De programrelaterade villkoren måste godkännas av public servicebolagen.

Unionens kommentar:

Den förra regeringens förslag i prop. 2017/18:261 är att nästa tillståndsperiod ska vara 2020-2029. Det ska också komma en utredning om ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen. Den kan resultera i grundlagsändringar för att stärka public servicebolagens oberoende och ge möjlighet att granska innehåll som publiceras på internet. En teknikneutral reglering är positiv, tillstånd och reglering borde vara densamma oavsett distributionssätt. Det är också bra för public service-bolagens oberoende om man har längre tillståndsperioder.

Men det blir samtidigt uppenbart att även med en längre tillståndsperiod så råder det ganska stor risk att förutsättningarna ändras under tiden. Redan som det ser ut nu kommer det att bli en ändring efter 2023, bara fyra år in i tillståndsperioden i samband med nästa val. Detta samtidigt som finansieringen ligger fast via skatt och med en pågående teknikomställning i samhället.

Det är viktigt att man tar höjd för att bolagen har möjlighet att anpassa sig efter den rådande tekniken och publiken samt att tillståndet inte faller på att en grundlagsändring uteblir.

Kapitel 4 - Var ska public service finnas?

Täckningskrav och distribution 4.2.1 – 4.2.5

Kommitténs bedömning är att man ska fortsätta med sändningar i marknätet och att dessa ska nå 99,8 procent av befolkningen. Man ska också fortsätta i samma utsträckning vad gäller antalet kanaler. För SVT ska man om möjligt utöka antalet kanaler i HD-kvalitet och SR ska själva avgöra om man vill bedriva digitala ljudradiosändningar (DAB) och ansöka om tillstånd för detta.

Man slår också fast att man ska kunna använda de distributionsplattformar som behövs för att nå ut med linjära sändningar och att man ska fortsätta utveckla sina egna plattformar för on-demand innehåll. Men ett helt teknikneutralt uppdrag vad gäller distributionen ska först övervägas på sikt.

Unionens kommentar:

Det är positivt att bolagen ska fortsätta med linjära utsändningar i marknätet och att man även ska kunna själva avgöra vilka plattformar man behöver för att nå publiken med sina linjära sändningar. När det gäller övrig distribution är det anmärkningsvärt att man begränsar detta till linjära utsändningar. Innehållet är densamma oavsett om man tar del utav det enligt en programtablå eller on demand.

Det är viktigt att våra medlemmar kan ta del av det innehåll som public service-bolagen producerar. Det innebär dels att man behåller de system som finns idag, men också att man håller öppet för framtida utveckling och inte avvecklar teknik i för-tid.

4.3.3 - 4.3.6 Sociala medier, exklusiva publiceringar och riktlinjer?

Kommitténs bedömning är att man bör prioritera sina egna plattformar och online-tjänster och att sociala medier och andra publiceringsplattformar endast bör användas för att informera om utbud och interagera med publiken. Man bör också undvika exklusiva publiceringar på tredjepartsplattformar och publicering av hela program eller längre delar av program bör endast ske om det är nödvändigt att nå publik som inte nås via egna plattformar eller kanaler. Kommittén anser också att man bör ha tydliga och öppna riktlinjer om hur man förhåller sig till sociala medier.

Unionens kommentar:

Allt innehåll bör i så stor utsträckning som möjligt vara tillgängligt via de egna plattformarna. Public service-bolagen borde kunna bättre än en parlamentarisk kommitté avgöra var deras publik finns och hur man når dem bäst. Därmed borde vidare reglering av detta vara onödig så länge det inte innebär ytterligare kostnader för publiken och innehållet också är tillgängligt via egna kanaler. Det är bra om public service-bolagen även fortsatt har tydliga och öppna riktlinjer kring sådan publicering och hur man förhåller sig till sociala medier.

Kapitel 5 - Vad ska public service göra och tillsammans med vem?

5.1.4 samt 5.2.3 - Det breda innehållsuppdraget, speglingsuppdraget, folkbildning och stärkt bevakning av lokala områden

Kommitténs bedömning är att Public service-bolagens breda innehållsuppdrag bör bestå under kommande tillståndsperiod, samt att speglingsuppdraget är centralt för public serviceverksamhetens roll som sammanhållande kraft i samhället. Folkbildning bör fortsatt vara en central del av public service-uppdraget, särskilt när det gäller medie- och informationskunnighet. SR och SVT ska inom ramen för sin nyhetsverksamhet stärka sin journalistiska bevakning i svagt bevakade lokala områden.

Unionens kommentar:

Unionen ställer sig bakom utredningens bedömning vad gäller dessa fyra avsnitt. Detta är centralt om public service-bolagen ska kunna hålla sig relevanta och kunna bidra till att vårt demokratiska samhälle fungerar.

5.1.7 Att nå ut med innehållet till barn och unga

Kommitténs bedömning: En större flexibilitet för bolagen att välja vilka plattformar som innehållet för barn och unga ska tillhandahållas på bör bidra till att öka utbudets synlighet för målgruppen. Publicering av innehåll för barn och unga på sociala medier eller andra kommersiella distributionsplattformar bör dock endast ske om det bedöms vara nödvändigt för att nå den publiken.

Unionens kommentar:

Som vi nämnde i vår kommentar till avsnitten 4.3.3 – 4.3.6 är detta något som bäst avgörs av Public service-bolagen själva. Det finns heller ingen anledning att tro att detta är ett isolerat barn- och ungdomsfenomen. Som det ser ut nu kommer sändningstillståndet att bli 10 år. Många som räknas som barn eller unga kommer då att vara vuxna och det är svårt att sja om hur morgondagens medievanor kommer att se ut.

5.2.4 Ansvar att värna en mångfald av lokala kvalitativa nyhetsmedieaktörer

Kommitténs förslag: SR och SVT ska i sin nyhetsverksamhet ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmedieaktörers konkurrensförutsättningar, i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad.

Unionens kommentar:

Unionen håller med om att man behöver värna om lokala nyhetsmedier, dessa är en minst lika viktig förutsättning för den offentliga och lokala debatten samt vårt demokratiska samhälle som public service-bolagen.

5.2.5 Fokus på ljud respektive rörlig bild i nyhetsverksamheten

Kommitténs bedömning: Att bolagen ska upprätthålla en god balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet, samt mellan olika kärnverksamheter, innebär att SR och SVT ska bedriva sin nyhetsverksamhet med fokus på att tillhandahålla ljud respektive rörlig bild.

Unionens kommentar:

Det är bra att fokus ligger på rörlig bild och ljud. Det är dock viktigt ur ett tillgänglighetsperspektiv att inte begränsa användningen av text online. För en del är detta det primära sättet de kan tillgodogöra sig innehållet. Det skulle dessutom försvåra möjligheten att hitta intressant innehåll och viktiga nyheter då dagens sökverktyg är helt beroende av text utom för den allra ytligaste typen av innehåll. Samtidigt är det viktigt att man värnar om lokala nyhetsmedier.

5.6.5 Uppdrag att stärka produktionsmarknaden i hela landet

Kommitténs förslag: SR, SVT och UR ska stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet.

Unionens kommentar:

Unionen tycker att det är positivt att om public service-bolagen medverkar till en livskraftig produktionsmarknad. De allra flesta arbetstillfällen finns i dag i huvudstadsområdet. Att det finns många livskraftiga arbetsgivare på olika orter är positivt för våra medlemmar då det ökar möjligheten till karriärutveckling och hitta en arbetsgivare som passar ens livssituation.

Utredningen skriver att public service-bolagen har möjligheten att vägleda sina beställare av externt producerat innehåll och att produktionssamarbeten ska präglas av långsiktighet och transparens. Syftet är att främja en välmående produktionsbransch. Unionen anser att det då är viktigt att det ställs krav på kollektivavtal i de fall man gör utläggningar och samarbetsprojekt.

En bransch kan inte vara välmående om inte de som arbetar i den är välmående och har bra villkor. För att branschen ska vara välmående måste den också vara socialt hållbar. Det är inte rimligt att personer som arbetar med att producera innehåll till public service gör det på ojämlika villkor, det är inte heller rimligt att aktörer på marknaden kan konkurrera genom att försämma villkoren för de anställda.

Public service-bolagen borde bäst kunna avgöra själva när samarbeten med andra produktionsbolag främjar publikens intressen. I den mån man ställer krav på public service-bolagens samarbeten med andra aktörer borde det finnas med krav på att samarbetena ska vara socialt hållbara med krav på kollektivavtal i de fall det är aktuellt.

Kapitel 6 - Förhandsprövning av nya tjänster

Kommitténs bedömning angående förhandsprövningen är att det behöves ett legitimt och effektivt sätt att pröva så att public service-bolagens verksamhet inte stör

marknaden mer än vad som är nödvändigt för att genomföra uppdraget. Man anser inte heller att de förslag man lägger fram strider mot yttrandefrihetsgrundlagen.

De förslag man lägger fram är att förhandsprövningen begränsas till nya tjänster i den kompletterande verksamheten samt väsentliga ändringar i existerande tjänster. Man föreslår också att berörda intressenter ska kunna anmäla nya tjänster till förhandsprövning och att försöksperioden minskas från ett år till 6 månader.

Unionens kommentar:

Public service ska vara oberoende av politiska och kommersiella intressen. Förhandsprövningar blir därför problematiska och svårförenliga med detta. Även om man begränsar det till den kompletterande verksamheten så blir detta ett ingrepp i oberoendet både från politiskt och kommersiellt håll som förslaget är formulerat. Det är också problematiskt att utvärdera något innan det har prövats. Det vore därför bättre om man utvärderar något efter att det genomförts. Utöver detta så finns det inget som pekar på att public service har en negativ inverkan på mediemarknader, snarare tvärt om.

Att bedriva en verksamhet på prov i sex månader är en allt för kort tid från att man startar upp en verksamhet till det att den lanseras. Ska man ha kvar någon sorts provtid bör den inte vara kortare än tolv månader.

Kapitel 7 - Uppföljning och redovisning

Kommitténs bedömning är att man från 2020 bör kunna tillgodoräkna sig en viss andel av verksamheten som görs tillgänglig via internet. Man föreslår att villkoren ska uppfyllas i marknätet men att man kan tillgodoräkna sig verksamhet på internet och att denna verksamhet tydligt ska redovisas.

Unionens kommentar:

Unionen anser att det är rimligt att man får tillgodoräkna sig verksamhet som bedrivs på internet. En allt större del av mediekonsumtionen sker idag via digitala kanaler och on demand. Fokus bör ligga på att man uppfyller sitt uppdrag och når sin publik, inte på vilken teknologi som används.

Kapitel 8 - Förvaltningsstiftelsens styrelse, ägarroll och finansiering

8.1 Stiftelsens styrelse

Kommitténs förslag: Stiftelseförordnandet ändras så att det framgår att styrelseledamöterna ska utses utifrån krav på kompetens, integritet och lämplighet. Stiftelseförordnandet ska också ändras så att de krav på kompetens, integritet och lämplighet som gäller för ordföranden uttryckligen framgår.

Unionens kommentar:

Unionens välkomnar förslaget att det införs krav på kompetens, integritet och lämplighet. Det bör också förtydligas att verksamma riksdagsledamöter inte får ingå som ledamöter i styrelsen.

Kapitel 9 - Ekonomiska förutsättningar

9.2.3 Slutsatser och förslag om medelstillelningen

Kommitténs förslag: För 2020 tilldelas Sveriges Radio 3 077,1 miljoner kronor, Sveriges Television 5 041,2 miljoner kronor och Sveriges Utbildningsradio 445,1 miljoner kronor. Medelstillelningen till respektive bolag höjs därefter med 2 procent per år under tillståndsperioden.

Unionens kommentar:

Unionen välkomnar att det finns tydliga ekonomiska förutsättningar för verksamheten under hela tillståndsperioden.

Marina Åman, 2:e vice ordförande, Unionen